

Hnutí DUHA

Údolní 33

Brno

kontaktní osoba: Ondřej Pašek

ondrej.pasek@hnutiduha.cz

předseda vlády České republiky

Petr Fiala

nábřeží Edvarda Beneše 4

Praha 1 - Malá Strana

V Brně dne 27. 9. 2023

Otevřený dopis nevládních organizací k využití výnosů emisních povolenek

Vážený pane premiére,

na začátku září jste představil svou vizi pro restart Česka. Mezi těmi, kdo podle Vás společně nesou odpovědnost za hledání shody na společenských prioritách, jste jmenoval i občanské aktivisty. Vítáme, že vnímáte důležitost občanského sektoru a dovolujeme si Vás tímto dopisem oslovit s naším pohledem na jednu z příležitostí, které nás mohou k restartu Česka posunout.

Mezi faktory, které nás přivedly do “ztracených let”, jste zmínil energetickou závislost na dovozu fosilních paliv i neschopnost zachytit nové trendy. Chceme v této souvislosti upozornit na zásadní fakt a riziko, které je pro každou vizi budoucnosti výzvou, a tím je **probíhající klimatická krize**. Změna klimatu má již dnes zásadní dopady na životy a zdraví lidí, na naši ekonomiku, na krajinu a přírodu, soudržnost společnosti i bezpečnostní situaci. Její řešení vyžaduje rychlé snižování emisí a zásadní proměnu naší energetiky, dopravy, bydlení i dalších sektorů hospodářství, stejně jako odvážné změny v zemědělství, lesnictví, ale i sociálních službách a zdravotnictví, včetně těch zaměřených na prevenci, které se budou muset nové klimatické realitě přizpůsobit. Sociální a ekonomické důsledky změny klimatu přitom dopadají disproporčně více na nejzranitelnější skupiny obyvatel, jako jsou děti, seniorky a senioři, samoživitelky a samoživitelé nebo obyvatelstvo uhelných regionů.

Dobrou zprávou je ale to, že k řešení této výzvy máme k dispozici **významný objem finančních prostředků, které přináší systém emisního obchodování**, tedy platby největších znečišťovatelů. Tak, jako Česko potřebuje vizi, potřebuje i strategicky pracovat se zdroji, které mohou sloužit k jejímu naplnění.

Chceme proto upozornit, že se **debata o využití těchto prostředků nevede s patřičnou pozorností k jejich strategickému využití, právě naopak**. Probíhá v zástínu debaty o státním rozpočtu na příští rok a snahy Ministerstva financí zlepšit jeho výhled pomocí započítání zdrojů účelově vázaných na řešení klimatické změny mezi jeho příjmy.

Výnosy emisních povolenek jsou **příležitostí k financování investic do naší budoucnosti, do spravedlivé ekologické transformace české ekonomiky**. Neměly by se proto stát jen dalším zdrojem státního rozpočtu, ale měly by být zacíleny na klimatická opatření, účetně a organizačně vyčleněny mimo běžný rámec státního rozpočtu a naplánovány s důsledností jdoucí za rámec obecných povinností stanovených evropskou legislativou.

Vyzýváme Vás proto, aby vláda České republiky připravila dlouhodobý, strategický výhled využití výnosů z emisních povolenek, jehož součástí bude:

- Otevřené informování a **veřejná debata** k využití výnosů emisních povolenek za účasti občanů, občanek a organizací občanského sektoru;
- Využití prostředků na **spravedlivou transformaci české energetiky, dopravy a ekonomiky** směrem k nulovým emisím skleníkových plynů v roce 2050, které bude podloženo analýzami nejefektivnějších a nejpotřebnějších opatření, například výstupy Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy;
- Využití prostředků na zásadní **zadržování vody v naší krajině** a proměnu jejího využívání v zemědělství a lesnictví tak, aby nedocházelo k podpoře hospodaření s výraznými negativními dopady na biodiverzitu i klima, například pod zástěrkou plateb za ekosystémové služby;
- Dlouhodobé zajištění financování **snižování spotřeby energie domácností** v programu Nová zelená úsporám tak, aby byly obytné budovy v Česku připravené na nové požadavky směrnic EPBD a zavedení systému emisních povolenek v sektoru bydlení;
- Zacílení výnosů z emisních povolenek a benefitů z nich vycházejících zejména na **nízkopříjmové a ohrožené skupiny** obyvatelstva, které jsou ohroženy energetickou i klimatickou krizí, jako jsou seniorky a senioři, rodiny s dětmi a lidé žijící v nájemním bydlení;
- Zacílení výnosů tak, aby přispěly k prevenci problémů a řešení **nových výzev v oblastech bydlení, vzdělávání, zdravotnictví a sociální péče** souvisejících se

změnou klimatu a vyplývajících z evropských klimatických politik, nikoli k řešení minulých krizí a současných nedostatků v těchto sektorech;

- Využití části výnosů z povolenek na financování mezinárodních klimatických fondů zaměřených na **řešení dopadů změn klimatu**, včetně chystaného fondu na kompenzaci ztrát a škod způsobených změnou klimatu v rozvojovém světě. Přitom nastavit výši příspěvků tak, aby reflektovala spravedlivý podíl České republiky na historických emisích skleníkových plynů;
- Stanovení **transparentního mechanismu sledování a dokládání využití výnosů** z povolenek na měřitelné cíle v oblasti klimatu a na soulad s požadavky Směrnice o obchodování s emisními povolenkami;
- Zajištění rozdělování výnosů, které bude **předvídatelné** bez vazby na aktuální stav státního rozpočtu a umožní tak dlouhodobé plánování a rozvoj v dotčených sektorech;
- Určení **Ministerstva životního prostředí** jako orgánu, který řídí a koordinuje využití výnosů emisních povolenek, které jsou v souladu se Směrnicí o emisním obchodování určeny pro využití na boj proti změně klimatu.

Věříme, že vláda ani Vy osobně neopomenete dlouhodobé potřeby řešení klimatické krize při aktuální přípravě státního rozpočtu ani při dalších příležitostech a nedovolíte tak, aby se prostředky, které jsou určeny na strategické investice, rozplynuly v provozních nákladech státu s těžko prokazatelnými přínosy.

Za nevládní organizace Vám v případě zájmu rádi představíme konkrétní návrhy efektivního využití klimatických financí v souladu s dalšími ekonomickými a sociálními prioritami.

Za níže podepsané s pozdravem

Jiří Koželouh
Hnutí DUHA
zastupující ředitelku Annu Kárníkovou

Podepsáni:

Petra Kolínská
ředitelka v pověření
Zelený kruh

Pavel Příbyl
ředitel
FoRS - České fórum pro rozvojovou spolupráci

Aleš Sedláček
předseda
Česká rada dětí a mládeže

Barbora Urbanová
ředitelka
Centrum pro dopravu a energetiku

Barbora Bírová
ředitelka
Platforma pro sociální bydlení

Ondřej Kopečný
ředitel
Transparency International - Česká republika, o.p.s.

Barbora Kachtík Valešová
koordinátorka
Klimatická koalice

Na vědomí:
členové vlády České republiky